

Nr 89.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om industrisockerskatt, m. m.; given Stockholms slott den 17 november 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att

dels antaga härvid fogade förslag till

- 1) förordning om industrisockerskatt; samt
- 2) förordning om accis å druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap;

dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Förslag
till
förordning om industrisockerskatt.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

För socker och sirap, som inom riket användes för yrkesmässig tillverkning av varor till avsalu, skall enligt vad nedan närmare stadgas erläggas skatt (*industrisockerskatt*).

Från skatteplikt undantages socker och sirap, som användes för tillverkning av läskedrycker, mesost och messmör, kondenserad mjölk eller mos och sylt av svensk frukt eller svenska bär.

2 §.

Den, som ämnar för tillverkning av varor använda socker eller sirap under sådana förhållanden, att enligt vad ovan stadgats industrisockerskatt skall utgå, har att därom göra skriftlig anmälan till kontrollstyrelsen. Anmälningskyldigheten skall, där tillverkningen bedrivs vid tiden för denna förordnings ikraftträdande, fullgöras utan dröjsmål och i annat fall innan tillverkningen tager sin början.

3 §.

Industrisockerskatt utgår för socker med 50 öre och för sirap med 40 öre för varje kilogram av varans nettovikt.

4 §.

Tillverkare skall för varje månad upprätta och senast å femtonde söckendagen efter månadens utgång till kontrollstyrelsen avlämna en på tro och heder avgiven deklaration angående den myckenhet skattepliktig vara, som under månaden använts i hans rörelse.

Har tillverkaren under månaden till utrikes ort eller svensk frihamn under tullkontroll utfört gods, för vars tillverkning använts skattepliktig vara, äger han att i deklarationen göra avdrag för den myckenhet sådan vara, som visas hava använts för exportgodsets framställning. För åtnjutande av dylik rätt skall vid deklarationen fogas bevis från vederbörande tullmyndighet angående exportgodsets vikt och beskaffenhet samt dagen för utförseln.

5 §.

Tillverkares skyldighet att avlämna deklARATION upphör, sedan skriftlig anmälan om rörelsens upphörande och dagen därför ingivits till kontrollstyrelsen. Dock skall deklARATION avlämnas för den månad, under vilken rörelsen upphört.

6 §.

Tillverkare skall samtidigt med deklARATIONENS avlämnande erlægga den skatt, som belöper å den i deklARATIONEN upptagna varukvantiteten, i förekommande fall efter i 4 § andra stycket medgivet avdrag.

Skatten erlægges genom insättning å statsverkets checkräkning i riksbanken för kontrollstyrelsens räkning eller å kontrollstyrelsens postgiro-konto.

7 §.

Där så finnes påkallat, må kontrollstyrelsen ålägga viss tillverkare att ställa säkerhet för industrisockerskatt till belopp, som kontrollstyrelsen prövar erforderligt. Ställes ej vid anfordran sådan säkerhet, må kontrollstyrelsen meddela tillverkaren förbud tills vidare, till dess säkerhet ställts, att i tillverkningen använda socker och sirap.

Försummar tillverkare att inbetala industrisockerskatt, må skatten på framställning av kontrollstyrelsen utmätas.

8 §.

Överinseendet å kontrollen, att industrisockerskatt behörigen utgöres, handhaves av kontrollstyrelsen.

Tillverkare är pliktig att för tillsyn bereda kontrolltjänsteman, närhelst han det påfordrar, tillträde till samtliga för tillverkarens rörelse använda lokaler, att meddela kontrollstyrelsen eller kontrolltjänsteman alla begärda upplysningar angående inköp och förbrukning i rörelsen av socker och sirap samt att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som kontrollstyrelsen för erhållande av en betryggande kontroll över skattens behöriga utgörande meddelar, ävensom de anvisningar, som kontrolltjänsteman i enlighet med kontrollstyrelsens föreskrifter kan komma att lämna.

Tillverkare, som enligt lag är skyldig föra handelsböcker, åligger därjämte att vid anfordran hålla dessa med tillhörande handlingar tillgängliga för kontrolltjänsteman.

9 §.

Den, som idkar försäljning av socker eller sirap, är pliktig att på anfordran av kontrollstyrelsen eller kontrolltjänsteman lämna uppgift om tillverkarens inköp av sådan vara.

Polismyndighet åligger att på anfordran av kontrollstyrelsen eller kon-

trolltjänsteman tillhandagå med upplysning om personer och företag, vilka kunna antagas bedriva tillverkning, som i denna förordning avses.

10 §.

Granskning av deklARATIONER, som enligt denna förordning avgivits, må ej verkställas av annan än kontrollstyrelsen eller kontrolltjänsteman. DeklARATIONERNA skola tillhandahållas dem, som i och för sin befattning böra därav erhålla del. I övrigt må deklARATIONER icke vara för någon tillgänglig utan att den, som avgivit deklARATIONEN, medgivit dess offentliggörande; dock må deklARATIONER, på sätt Kungl. Maj:t förordnar, för statistisk bearbetning utlämnas till ämbetsmyndighet eller tjänsteman, åt vilken Kungl. Maj:t uppdrager utförandet av sådan bearbetning.

11 §.

Den, som utan anmälan, varom i 2 § sägs, eller i strid mot förbud, som avses i 7 § första stycket, använder socker eller sirap för tillverkning under sådana förhållanden, att industrisockerskatt skall utgå, straffes med dagsböter och skall, där skatt för den vara, som av honom använts, icke erlagts, tillika förpliktas utgiva skatten.

12 §.

Den, som underlåter att inom föreskriven tid avlämna deklARATION, böte från och med fem till och med trehundra kronor; och må kontrollstyrelsen förelägga den uppgiftspliktige lämpligt vite.

13 §.

Har någon i deklARATION mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift, så att han därigenom undgått att betala skatt eller fått erlægga för låg skatt, böte högst fem gånger det belopp, som genom det oriktiga förfarandet undandragits. Vid synnerligen försvärande omständigheter må till fängelse i högst sex månader dömas.

Har den oriktiga uppgiften icke lämnats mot bättre vetande men har den, som lämnat uppgiften, vid dess avgivande gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, vare straffet böter, högst två gånger det belopp, som genom den oriktiga uppgiften undandragits.

Den, som dömes till straff enligt denna paragraf, skall jämväl förpliktas utgiva den skatt, som genom det oriktiga förfarandet undandragits.

14 §.

Underlåter någon att ställa sig till efterrättelse vad honom enligt 8 § åligger eller vägrar någon att lämna uppgift, som i 9 § första stycket avses, vare straffet böter från och med fem till och med trehundra kronor; och må kontrollstyrelsen förelägga vederbörande lämpligt vite.

15 §.

Tjänsteman, vilken på grund av sin befattning med ärende, som i denna förordning avses, erhållit del av deklaration eller tillverkares bokföring, må ej i vidare mån än hans tjänsteutövning fordrar yppa vare sig innehållet i sådan deklaration eller annat tillverkares affärsförhållande, varom han därvid erhållit kännedom. Den häremot bryter vare underkastad ansvar såsom för tjänstefel. Gör annan än tjänsteman sig skyldig till förseelse, som nu sagts, straffes med dagsböter.

Den, som på grund av sådant förordnande om statistisk bearbetning av deklarationer, som i 10 § sägs, erhållit del av deklaration, må ej utom tjänsten yppa något av deklarationens innehåll. Vid överträdelse härav vare den skyldige förfallen till ansvar, som i första stycket stadgas.

16 §.

Förseelse, som avses i 14 §, må av allmän åklagare åtalas allenast efter angivelse av kontrollstyrelsen.

Böter och viten, som utdömas enligt denna förordning, tillfalla kronan.

17 §.

Kungl. Maj:t äger meddela de ytterligare föreskrifter, som kunna befinnas erforderliga för tillämpningen av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft å dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

F ö r s l a g

till

förordning om accis å druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

För druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap, som inom riket tillverkas för försäljning, skall erläggas accis med 25 öre för varje kilogram av varans nettovikt.

2 §.

Den, som ämnar inom riket för försäljning tillverka accispliktig vara, skall därom göra skriftlig anmälan till kontrollstyrelsen. Anmälningsskyldigheten

skall, där tillverkningen bedrivs vid tiden för denna förordnings ikraftträdande, fullgöras utan dröjsmål och i annat fall innan tillverkningen tager sin början.

3 §.

Tillverkare skall för varje kvartal upprätta och inom en månad efter kvartalets utgång till kontrollstyrelsen avlämna en på tro och heder avgiven deklARATION angående den myckenhet accispliktig vara, som under kvartalet av honom eller för hans räkning till köpare levererats.

Där så finnes påkallat, må kontrollstyrelsen ålägga viss tillverkare att avlämna deklARATION för kortare tid än kvartal samt tidigare än en månad efter utgången av den föreskrivna deklARATIONSPERIODEN.

I deklARATIONEN må avdrag göras för den myckenhet accispliktig vara, som under deklARATIONSPERIODEN

- a) från återförsäljare återställts såsom till försäljning oduglig vara;
- b) under tullkontroll utförts till utrikes ort eller svensk frihamn, dock allenast såframt vid deklARATIONEN fogas tullmyndighets bevis angående den utförda varans myckenhet och dagen för utförelsen.

4 §.

Tillverkares skyldighet att avlämna deklARATION upphör, sedan skriftlig anmälan om rörelsens upphörande och dagen därför ingivits till kontrollstyrelsen. Dock skall deklARATION avlämnas för den deklARATIONSPERIOD, under vilken rörelsen upphört.

5 §.

Tillverkare skall samtidigt med deklARATIONENS avlämnande erlægga den accis, som belöper å den i deklARATIONEN upptagna varukvantiteten, i förekommande fall efter i 3 § tredje stycket medgivna avdrag.

Accisen erlägges genom insättning å statsverkets checkräkning i riksbanken för kontrollstyrelsens räkning eller å kontrollstyrelsens postgirokonto.

6 §.

Där så finnes påkallat, må kontrollstyrelsen ålägga viss tillverkare att ställa säkerhet för accis till belopp, som kontrollstyrelsen prövar erforderligt. Ställes ej vid anfordran sådan säkerhet, må kontrollstyrelsen meddela tillverkaren förbud tills vidare, till dess säkerhet ställts, att tillverka accispliktig vara.

Försummar tillverkare att inbetala accis, må accisen på framställning av kontrollstyrelsen utmätas.

7 §.

Överinseendet å kontrollen, att accis behörigen utgöres, handhaves av kontrollstyrelsen.

Tillverkare skall tillhandahålla sina handelsböcker med tillhörande handlingar för kontrolltjänsteman samt ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som kontrollstyrelsen för erhållande av en betryggande kontroll

över accisens behöriga utgörande meddelar, ävensom de anvisningar, som kontrolltjänsteman i enlighet med kontrollstyrelsens föreskrifter kan komma att lämna.

8 §.

Granskning av deklARATIONER, som enligt denna förordning avgivits, må ej verkställas av annan än kontrollstyrelsen eller kontrolltjänsteman. DeklARATIONERNA skola tillhandahållas dem, som i och för sin befattning böra därav erhålla del. I övrigt må deklARATIONEN icke vara för någon tillgänglig utan att den, som avgivit deklARATIONEN, medgivit dess offentliggörande; dock må deklARATIONER, på sätt Kungl. Maj:t förordnar, för statistisk bearbetning utlämnas till ämbetsmyndighet eller tjänsteman, åt vilken Kungl. Maj:t uppträder utförandet av sådan bearbetning.

9 §.

Den, som utan anmälan, varom i 2 § sägs, eller i strid mot förbud, som avses i 6 § första stycket, tillverkar vara, för vilken accis skall utgå, straffes med dagsböter och skall, där accis för den vara, som av honom tillverkats, icke erlagts, tillika förpliktas utgiva accisen.

10 §.

Den, som underlåter att inom föreskriven tid avlämna deklARATION, böte från och med fem till och med trehundra kronor; och må kontrollstyrelsen förelägga den uppgiftspliktige lämpligt vite.

11 §.

Har någon i deklARATION mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift, så att han därigenom undgått att betala accis eller fått erlagga för låg accis, böte högst fem gånger det belopp, som genom det oriktiga förfarandet undandragits. Vid synnerligen försvårande omständigheter må till fängelse i högst sex månader dömas.

Har den oriktiga uppgiften icke lämnats mot bättre vetande men har den, som lämnat uppgiften, vid dess avgivande gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, vare straffet böter, högst två gånger det belopp, som genom den oriktiga uppgiften undandragits.

Den, som dömes till straff enligt denna paragraf, skall jämväl förpliktas utgiva den accis, som genom det oriktiga förfarandet undandragits.

12 §.

Underlåter någon att ställa sig till efterrättelse vad honom enligt 7 § åligger, vare straffet böter från och med fem till och med trehundra kronor; och må kontrollstyrelsen förelägga vederbörande lämpligt vite.

13 §.

Tjänsteman, vilken på grund av sin befattning med ärende, som i denna förordning avses, erhållit del av deklaration eller tillverkares bokföring, må ej i vidare mån än hans tjänsteutövning fordrar yppa vare sig innehållet i sådan deklaration eller annat tillverkares affärsförhållande, varom han därvid erhållit kännedom. Den häremot bryter vare underkastad ansvar såsom för tjänstefel. Gör annan än tjänsteman sig skyldig till förseelse, som nu sagts, straffes med dagsböter.

Den, som på grund av sådant förordnande om statistisk bearbetning av deklarationer, som i 8 § sägs, erhållit del av deklaration, må ej utom tjänsten yppa något av deklarationens innehåll. Vid överträdelse härav vare den skyldige förfallen till ansvar, som i första stycket stadgas.

14 §.

Förseelse, som avses i 12 §, må av allmän åklagare åtalas allenast efter angivelse av kontrollstyrelsen.

Böter och viten, som utdömas enligt denna förordning, tillfalla kronan.

15 §.

Kungl. Maj:t äger meddela de ytterligare föreskrifter, som kunna befinnas erforderliga för tillämpningen av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft å dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 17 no-
vember 1939.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND, HÄGGLÖF.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter:

Vid övertvägande av olika utvägar att i nuvarande läge tillföra statskassan ökade inkomster har fråga även uppstått att genomföra en särskild beskattning av s. k. industrisocker eller sådant socker, som användes vid tillverkning av varor för avsalu. För att inom finansdepartementet biträda med utredning av denna fråga har jag tillkallat kommerserådet H. Carlborg. Såsom resultat av utredningen föreligger nu en promemoria, däri anföres bland annat följande:

**Socker- och sirapskonsumtionens ungefärliga fördelning
på olika användningsområden.**

Enligt uppgifter från Svenska sockerfabriksaktiebolaget har bolagets försäljning av alla slag av socker varit följande under de senaste räkenskapsåren (1 augusti—31 juli).

	1935/36	1936/37	1937/38	1938/39
Till fabrikanter	14,912	16,359	16,632	20,627
Till grossister	262,524	258,635	255,180	272,741
Summa ton	277,436	274,994	271,812	293,368

Det kan anmärkas, att av vissa orsaker försäljningen 1938/39 var ovanligt stor; normalt lär man kunna räkna med en kvantitet av något över 270,000 ton, kanske närmare 275,000 ton, årligen.

Vad som kan kallas industrisocker, d. v. s. det vid yrkesmässig tillverkning av varor använda sockret och således i stort sett allt socker, som ej förbrukas av hushåll och näringsställen, torde till större delen ligga i ovanstående försäljningar till fabrikanter, men rätt avsevärda kvantiteter torde också försälas över grossisterna. Det är huvudsakligen kunder med så stora årsinköp, att rabatt erhålles å det normalt gällande priset, som inköpa direkt från sockerbolaget. Angående de genom grossister försålda kvantiteterna föreligger ingen utredning beträffande användningsområdet. Det uppgives dock, att man kan räkna med att genom grossisterna försålas åtminstone

hälften av den till fabrikanterna direkt försålda kvantiteten industrisocker. Mängden industrisocker skulle sålunda kunna uppskattas till i runt tal minst 30,000 ton. Det har, ehuru på ganska osäkra grunder, beräknats att vid tillverkningen av söta läskedrycker skulle årligen förbrukas cirka 3,000 ton och vid chokladfabrikerna omkring 15,000 ton.

En viss kontroll å mängden industrisocker kan erhållas på följande sätt. Enligt av socialstyrelsen publicerade undersökningar över levnadsvillkor och hushållsvanor etc. omkring år 1933 var sockerkonsumtionen i hushållen per »konsumtionsenhet» (= man över 15 år) 36.6 kg. Med ledning av uppgifter i Statistisk årsbok kan antalet konsumtionsenheter i landet vid slutet av 1936 beräknas till cirka 5,450,000, motsvarande en beräknad sockerkonsumtion i hushållen av i det närmaste 200,000 ton. Folkmängden för närvarande är endast obetydligt större än år 1936, men däremot torde sockerkonsumtionen per enhet ha ökat något; den steg nämligen mellan åren 1914 och 1933 med cirka 20 % per decennium, och man torde kunna våga antaga, att denna utveckling fortsatt. Med användande av samma progression skulle sockerförbrukningen i hushållen år 1939 kunna beräknas hava ökat med närmare 10 % över 1933 års siffra eller till i runt tal 220,000 ton. Förmodligen har ökningen varit större på grund av goda konjunkturer under de senaste åren. Möjligen har också undersökningen i fråga givit ett något för lågt resultat för konsumtionen hos landets befolkning i dess helhet.

Resultatet av nyss anförda beräkning skulle närmast tyda på att kvantiteten 30,000 ton för industrisoCKET är lågt beräknad.

Försäljningen och importen av *sirap* har enligt sockerbolaget varit följande, därvid emellertid ej exporten frånräknats (den publiceras endast för kalenderår, ej månadsvis på samma sätt som importen). Den har plägat hålla sig vid omkring 500 ton per år, och den skenbara konsumtionen blir således för stor med nämnda kvantitet, vilket emellertid i förevarande sammanhang ej torde vara av betydelse.

	1935/36	1936/37	1937/38	1938/39
Sockerbolagets försäljning.....	11,901	12,530	13,521	14,957
Bruttoimport	7,933	7,970	7,117	7,046
Summa ton	19,834	20,500	20,638	22,003

En fördelning av årskvantiteterna på olika konsumtionsområden kan ej göras med någon grad av säkerhet. Gissningsvis kanske man kan antaga, att av *sirap* en större del går till industriell användning än i fråga om socker.

Sockerprisets inverkan på prisbildningen för vissa varor.

Av särskilt intresse torde vara att söka fastställa i vilken utsträckning sockerpriset har inverkan på framställningskostnaden för varor, vilka äro av verklig betydelse som livsmedel, och att i samband därmed undersöka, huruvida eventuella undantag från industrisoCKERSKATT ur folkförsörjnings- och andra synpunkter kunna vara påkallade.

I sistnämnda hänseende bör därvid hållas i minnet, att skattebefrielse för vissa varor eller varugrupper i regel får anses verka försvårande på kontrollen. I grannländerna, där beskattning av chokladvaror, sötsaker o. d. förekommit i form av omsättningsskatt å de färdiga varorna, har man funnit det svårt att sätta en bestämd gräns mellan avgiftspliktiga varugrupper och sådana, som av en eller annan anledning böra vara skattefria. Det är gi-

vetvis ur kontrollsynpunkt en stor fördel, om varor, som till beskaffenheten äro varandra närliggande och kanske framställas av samma företag inom samma lokaler, ej behandlas olika ur beskattningssynpunkt. Undantag från en allmän beskattningsregel synas därför helst böra förekomma endast där verkligt bärande skäl föreligga.

Vid bedömandet av sockerprisets inverkan på en varas utförsäljningspris bör vidare ej förglömmas, att det sistnämnda av olika anledningar i praktiken kan stiga mera vid en ökning av sockerpriset än ökningen av råvarupriset i och för sig borde föranleda. I efterföljande beräkningar har ej tagits hänsyn till detta i fråga om varudistribution i den fria handeln i allmänhet välkända förhållande. De i det följande beräknade prisökningarna å varorna få därför betraktas som minima.

Socketförbrukande industrier och hantverket tillhörande eller närstående näringar äro i huvudsak följande:

Spirituosafabriker.

Tekniska fabriker (exempelvis företag för tillverkning av extrakter o. d.).

Svagdricksbryggerier.

Saft-, sylt-, vin- och läskedrycksfabriker.

Choklad-, konfekt- och karamelltillverkare.

Käxfabriker.

Finbrödsbagerier och konditorier.

Andra bagerier.

Konservfabriker.

Charkuterifabriker.

I detta sammanhang bör kanske också erinras om att för biodlingen föreligger ett visst sockerbehov.

I fråga om *bröd* kan allmänt sägas, att för i Sverige förekommande typer av egentligt matbröd förbrukas socker såsom sötningsmedel knappast i någon mera nämnvärd omfattning, men väl i någon, ehuru relativt ringa utsträckning såsom inblandning för jästnäring (som även kan tillsättas i annan form) och för färgsättning. För exempelvis torrt bröd behöver ej räknas med någon sockertillsats, ej heller för sydsvenska mörka mjukbrödstyper, med undantag i huvudsak endast för s. k. kavring. I vilken utsträckning socker och sirap ingå i en del mjukbrödstyper framgår av nedanstående sammanställning, hänförande sig till stockholmsförhållanden i början av oktober 1939. Priserna å råvarorna äro för socker 33.06 öre och för sirap 25.50 öre för kg, sålunda med ett tillägg för distributionskostnader av 0.56 öre för kg utöver det för större partier socker då gällande leveranspriset fritt Stockholm.

	S o c k e r		S i r a p	
	% av råvarukostnaden	% av försäljningspriset	% av råvarukostnaden	% av försäljningspriset
Pomeranslimpa	3.3	1.5	11.1	5.1
Vörtlimpa	—	—	17.3	6.4
Småfranska	0.4	0.2	—	—
Wienerbröd	3.8	1.5	—	—

Av egentligt matbröd är det således endast pomeranslimpa och vörtlimpa, för vilka fordras nämnvärd socker- eller sirapstillsats. En ökning av sockerpriset med exempelvis 50 öre för kg skulle motsvara en ökning av försäljningspriset med 2.25 %, d. v. s. med 0.75 öre, för limpa av i Stockholm vanlig storlek, som för närvarande i Konsums butiker i Stockholm säljes för 34 öre

stycket. En ökning av sirapspriset med 50 öre för kg skulle öka försäljningspriset med netto något över 10 %, d. v. s. med cirka 3.5 öre för pomeranslimpa och med något mera för vörtlimpa.

I fråga om winerbröd är kostnadsökningen ej särskilt stor; den skulle under ovanstående förutsättning motsvara 0.15 öre för varje bröd av i Stockholm normal storlek, som i Konsums butiker säljes för 7 öre stycket. Vad angår annat kaffebröd ingår socker i regel med större andel än i wienerbröd. Man lär för stockholmsförhållanden kunna räkna med ej fullt dubbla kvantiteten för de mest sockerkrävande sorterna.

Det torde i varje fall kunna ifrågasättas, om det kan anses vara påkallat att för kaffebrödets del göra undantag från en konsumtionsbeskattning på industrisocker. Att så ej bör förfaras i fråga om egentliga konditorivaror synes vara tämligen klart. Gränsen mellan dessa och kaffebröd torde ej vara lätt att draga, och tillverkningen av de båda varuslagen lär i rätt stor utsträckning vara förlagd till samma företag. Kontroll och redovisning skulle sålunda högst avsevärt försvåras, om för den ena varugruppen skulle användas ett ur redovisningssynpunkt annat slag av socker än för den andra gruppen.

I viss mån kan kanske sägas detsamma om matbröd, men en differentiering av sockerpriset skulle i det fallet ej orsaka lika stora svårigheter. Å andra sidan torde, såsom av det ovanstående framgår, kunna antagas, att en måttlig konsumtionsbeskattning å industrisocker i stort sett ej bör hava någon alltför kännbar inverkan på prisnivån.

I fråga om kax föreligger en rad typer, som kanske kunna sägas i förhållande till varandra representera en liknande serie som mat- och kaffebrödet. Vissa slag av kax ligga för övrigt nära de egentliga konditorivarorna. Om undantag ej göres för matbröd i skattehänseende, torde förefinnas ännu mindre skäl härtill i fråga om kax. Dock kan ej förnekas, att i fråga om kax en besvärande utländsk konkurrens förekommer.

Det förefaller, som om det ej föreläge mera bärande skäl att i nuvarande läge från konsumtionsbeskattning undantaga socker, avsett för matbröds- och finbrödsbagerier, kaxfabriker och konditorier.

För *charkuterivaror* förekommer tillsättning av socker till vissa speciella slag av korv, t. ex. leverpastej, till olika slag av blodpudding och vid insaltning av kött. Vid prisbildningen för dessa varor torde emellertid sockret i stort sett ingå till så obetydlig del, att en måttlig konsumtionsbeskattning därav kan anses vara utan betydelse.

En undersökning rörande den roll socker spelar vid prisbildningen å *sytt*, *fruktkonserver* o. d. vid ett större företag i Stockholm har givit följande resultat, därvid sockerpriset liksom i fråga om bröd räknats till 33.06 öre för kg. Minutpriset innefattar givetvis även förpackningen.

Varuslag	Minutpris	Sockerkostnad % av minutpris
Lingonsytt	1.00 kr. per kg	19.3
Jordgubbsytt	1.50—1.60 kr. per kg	12.8
Hallonsytt	d:o	12.8
Äppelmos	0.60 kr. per kg	27.5
Plommon, konserv	0.55 kr. för halvburk	4.1
Jordgubbar, d:o	0.70 » » 320 g	1.1
Hallon, d:o	0.65 » » »	1.2
Krusbär, d:o	0.50 » » »	1.1
Bigarräer, d:o	0.85 » » »	0.5
Päron, d:o	0.85 » » halvburk	1.6

I fråga om sylt och mos av billiga bär och frukter, som levereras i större, ej hermetiskt slutna förpackningar, ingår sålunda sockerkostnaden ibland till högst avsevärd del i minutpriset. En ökning av sockerpriset med 50 öre för kg skulle öka priset å ett kilogram äppelmos med cirka 25 öre netto. På prisbildningen för egentliga frukt- och bärkonserver har däremot sockerpriset relativt liten inverkan, vilket beror dels på att socker ingår i mindre proportion än i sylter, dels på att ofta dyrare råvaror i övrigt använts och dels på att förpackningarna ställa sig dyrare.

Fabriksmässigt framställda äppelmoser och sylter avsätts i stor utsträckning till försvarsväsendet samt till sjukhus och andra kommunala inrättningar. När dessas egna sockerinköp ej belastas med särskild skatt, ställer det sig avgjort fördelaktigare att ej upphandla färdigt mos utan i egen regi tillaga och söta inköpt frukt. Det kan då förutses, att visserligen under den korta skördeperioden svensk frukt inköpes men också att under återstående del av året förmodligen torkad frukt av huvudsakligen utländsk härkomst kommer till användning. En liknande utveckling synes även kunna förutses med avseende på förbrukningen av ifrågavarande varor i hushållen. De svenska fruktförbrukande fabrikererna underlätta, i motsats till hushåll och näringsställen, fruktens avsättning så till vida, att frukten uppköpes i stora partier under skördeperioden, underkastas en förberedande behandling och sedan förvaras som halvfabrikat, som senare under året successivt färdigbehandlas.

I viss utsträckning framställas också *marmelad* och liknande varor av utländska fruktsorter, särskilt pomerans, apelsin och citron samt möjligen grapefrukt. Som av det följande framgår är det på grund av gällande handelsavtal i regel icke möjligt att genom tullhöjning bereda denna tillverkning ökat skydd. Å andra sidan har den redan vid hittills rådande prisläge å svenskt socker varit i viss mån trängd av den utländska, särskilt den engelska konkurrensen. De stora utländska fabrikererna lära nämligen arbeta med särdeles billigt fabrikssocker. Även för denna tillverkning skulle lättnad i fråga om sockerbeskattning ej vara opåkallad.

Om sockret fördyras alltför mycket, kan dess användning för mos och sylt minskas och i stället i viss utsträckning andra ämnen med gelatinerande och liknande verkan tillsättas, t. ex. gelatin eller potatismjöl. Likaså kan sackarin användas som sötningsmedel. I samtliga dessa fall av ersättningsmedel inträder emellertid en kvalitetsförsämring och kanske även en viss försämring ur näringsynpunkt.

I *safter* ingår socker till rätt avsevärd mängd, nämligen upp till 63 viktsprocent, motsvarande ett sockerinnehåll av ej fullt 500 gram per liter. Det förefaller ej opåkallat att bereda lättnad för safttillverkningen i fråga om industrisockerbeskattning med hänsyn till att den industriellt tillverkade saften får jämföras med billigare moser och sylter.

Skäl saknas sålunda icke för att socker till sylt och mos och kanske även saft undantages från en konsumtionsbeskattning av industrisocker dels på grund av dessa varors betydelse för folknärningen, dels med hänsyn till önskvärdheten att underlätta avsättningen av bär och frukt av svensk härkomst och dels slutligen med tanke på att ej skada den svenska fabriksmässiga tillverkningen av varorna i fråga.

Samma skäl äro, om också mindre utpräglade, relevanta beträffande fruktkonserver och marmelad.

Vad *chokladvaror* angår torde många få betraktas snarare som njutnings- än som livsmedel, givetvis utan att därvid deras näringsvärde underkännes. Dock kanske exempelvis kakaopulver och kokchoklad i kakor få anses intaga en annan ställning.

I Sverige torde, i motsats till förhållandet exempelvis i Norge, nämnvärd

tillverkning av sötat kakaopulver ej förekomma, om också en mindre tillsats av socker förekommer i vissa fall. Undantag från konsumtionsbeskattning å socker för kakaopulvrets del torde därför icke behöva närmare övervägas.

Kokchokladen i kakor är däremot sötad. För den allmänna förbrukningen spelar dock denna vara i Sverige ganska liten roll men konsumeras i kanske ej så ringa utsträckning inom försvarsväsendet och i någon mån även som turist- och idrottsproviant. Det synes knappast föreligga skäl att med hänsyn till sistnämnda omständigheter göra undantag från beskattning för socker, avsett för tillverkning av kokchoklad, särskilt som härigenom säkerligen skulle uppstå åtskilliga kontrollsvårigheter.

För vanlig förtäringsschoklad i kakor lär man kan kunna räkna med ett sockerinnehåll av ungefär en tredjedel av chokladens vikt, fränsett fyllningen, som ju kan vara av växlande beskaffenhet.

I fråga om söta läskedrycker uppgives, att åtgången är 20 à 40 gram socker för halvflaska om en tredjedels liters rymd, eller i medeltal kanske 25 gram, givetvis med undantag för de fåtaliga fall, då annat sötningsmedel användes. En särskild avgift av 50 öre för kilogram socker skulle sålunda motsvara högst 2 öre för halvflaska och i medeltal avsevärt mindre.

Av Sveriges vattenfabrikanters riksförbund har beräknats, att läskedrycksindustriens tillverkningsvärde år 1937 av 23 miljoner kronor fördelades med 10 miljoner kronor på mineralvatten utan sötmedelstillsats och med 13 miljoner på söta läskedrycker. Om sockerförbrukningen inom läskedrycksindustrien antages till 3,000 ton för år, motsvarande — efter 50 öre för kilogram — en sammanlagd skatt av 1.5 miljoner kronor, skulle en sockeravgift av denna storlek motsvara minst 12 % av tillverkningsvärdet för söta läskedrycker.

En dylik beskattning får visserligen anses kännbar men torde dock ej medföra en allt för stor konsumtionsminskning. Förhållandet blir antagligen ett annat, om därtill ytterligare lägges en särskild konsumtionsskatt å läskedrycker i allmänhet. Läskedrycker torde nämligen höra till de varor, som allmänheten har relativt lätt att avstå ifrån, för den händelse priset höjes.

Det kan allvarligt ifrågasättas, om icke läskedrycker böra befrias från särskild sockeravgift, för den händelse en läskedrycksbeskattning genomföres. Ett dylikt undantag för socker, som användes i läskedrycksfabrikerna, borde ej medföra särskilt stora svårigheter ur kontrollsynpunkt, ehuruval de skattefria maldrycksbryggerierna, som ej sällan också tillverka läskedrycker, i detta hänseende kunna erbjuda särskilda problem, i den mån i dem användes socker vid maldryckstillverkningen.

Det synes nämligen knappast föreligga skäl att vad *sötade maldrycker*, d. v. s. sötad svagdricka, angår överväga befrielse för därvid använt socker från industrisockerskatt.

För framställning av *svenska viner* konsumeras socker. S. k. dessertviner tillverkas av Aktiebolaget vin- & spritcentralen samt mousserande och vissa andra viner av fem enskilda företag. Den viktigaste råvaran är svenska äpplen, varjämte användes vinbär och rabarber. Sockerförbrukningen är växlande allt efter vinets beskaffenhet och möjligheten att direkt tillsätta sprit i stället för att förjása tillsatt socker till sprit, för dessertvin i praktiken exempelvis något över 100 gram för liter och för mousserande viner mera, enligt uppgift ända till 400 gram. I sistnämnda fall skulle en sockerskatt av 50 öre för kilogram förorsaka en ökning av tillverkningskostnaden med närmare femton öre för helflaska (720 cm³), och det kan beräknas att detta motsvarar, sedan handelsvinster och nu gällande vinskatt pålagts, en höjning av utförsäljningspriset med cirka 30 öre för helflaska. En helflaska

av ett av de mera sålda märkena mousserande vin betingar ett utförsäljningspris av kr. 2.90, varav kr. 1.10 utgöres av på grund av senast genomförda vinbeskattning tillkommen ökning.

Sistnämnda höjning av vinbeskattningen drabbar svenska och utländska viner lika. Ej utan skäl torde emellertid kunna befaras, att den allmänna konsumtionsminskning, som säkerligen är att förvänta, kommer att relativt hårt drabba de svenska vinerna, vilka i stor utsträckning torde konsumeras av den mindre köpstarka publiken.

Vidare bör ihågkommas, att på inom riket tillverkat vin utgår en av bland annat handelspolitiska skäl tillkommen omsättningsskatt av 70 öre för liter, om alkoholhalten överstiger 14 % eller vinet är mousserande eller därmed jämförligt, men eljest med 35 öre, jämlikt förordning den 30 mars 1935 (nr 76).

En tillbakagång av vintillverkningen skulle medföra minskad avsättning av svensk frukt, som förbrukas till en kvantitet av i runt tal ett kilogram för liter vin. Tillverkningen i Sverige av fruktvin uppgick enligt industristatistiken år 1937 till 825,000 liter och år 1936 till 717,000 liter.

Totala sockerförbrukningen vid vintillverkningen torde normalt ligga vid omkring 200 à 300 ton.

Det synes sålunda, med hänsyn såväl till vintillverkarnas som till fruktodlarnas intressen, böra övervägas att icke belasta den svenska vintillverkningen även med industrisockerskatt utöver redan pålagd beskattning. Tillverkningen är redan på grund av gällande bestämmelser underkastad kontroll av kontrollstyrelsen.

För tillverkning av *punsch* och *svensk likör* förbrukas rätt avsevärda mängder socker, exempelvis i fråga om *punsch* 240 à 330 gram för liter. I jämförelse med gällande höga priser för dessa spritdrycker motsvarar en industrisockerskatt av 50 öre för kilogram rätt obetydliga belopp för liter. Tillräckliga skäl att överväga befrielse från industrisockerskatt i fråga om söta spritdrycker torde icke föreligga.

Ersättningsmedel för socker.

Socker och sirap kunna inom vissa användningsområden ersätta varandra. Sålunda torde ljus sirap i exempelvis chokladindustrin i stor utsträckning kunna användas i stället för socker. Därvid måste emellertid bemärkas, att sirapens sockerhalt är endast omkring 80 procent, vadan för närvarande, då kiloprisen för bordsirap (bästa ljusa kvalitet) och det av industrien mest använda strösockret äro lika, sirap ställer sig dyrare i användning. Ehuru på åtskilliga områden sirap ej kan vikariera för socker, även om prisrelationen skulle inbjuda härtill, orsakar nyssnämnda förhållande, att industrisirap knappast bör lämnas fri, om beskattning av industrisocker införes.

Om olika skattesatser finnas påfordrade — vilket a priori kanske ej kan anses nödvändigt — torde skattesatsen för sirap böra sättas till 80 % av den för socker.

Av egentliga ersättningsmedel för socker och sirap torde i detta sammanhang uppmärksamhet böra ägnas främst glykos och därjämte även sackarin.

Glykos, d. v. s. druvsocker och den närstående stärkelsesirapen, tillverkas inom landet och importeras dessutom i viss utsträckning. Tillverknings- och importkvantiteterna hava varit följande under de senaste fem åren:

Å r	Import ton	Tillverkning ton	Skenbar konsumtion ton
1934.....	734	3,008	3,742
1935.....	633	3,389	4,022
1936.....	599	3,789	4,388
1937.....	828	4,058	4,886
1938.....	923	4,500 ¹	5,423

Angående produktionsförhållandena må erinras om följande. I utlandet tillverkas glykos av bl. a. majs, som ställer sig billig, varför glykospriset å världsmarknaden plägar vara relativt lågt. För den svenska tillverkningen är råmaterialet stärkelse (potatismjöl). Såsom led i en stödaktion till potatisodlarnas förmån har glykos belagts med relativt betydande tullsats, nämligen efter höjning senast vid 1939 års lagtima riksdag sammanlagt 33 kronor för 100 kg, d. v. s. avsevärt mera än det normala världsmarknadspriset.

Prisbildningen å svensktillverkad glykos är principiellt fri, men fabrikanterna hava, då senaste tullförhöjningen företogs, förbundet sig att icke utan medgivande av statens potatismjölnämnd ändra tidigare tillämpat försäljningspris å glykos. Priset å råvaran potatisstärkelse regleras av potatismjölnämnden med stöd av förordningen den 26 juni 1933 (nr 389) om tillverkning av potatismjöl, enligt vilken förordning tillverkning annorledes än till förbrukning i eget hushåll icke får äga rum utan vederbörligt tillstånd. Stärkelsepriset brukar fastställas i relation till det pris stärkelsefabrikanterna skola erlægga för som råvara inköpt potatis. Någon särskild beskattning av glykos eller stärkelse förekommer ej i detta sammanhang, utan eventuella prishöjningar komma potatisodlarna tillgodo.

Som av det anförda framgår, kan sålunda prisbildningen å glykos redan nu av statsmakterna behäskas i ganska betydande utsträckning, men staten kan ej tillföras andel i en prislehöjning utan att särskilda nya bestämmelser fastställas.

Glykos är mindre sött än socker och användes icke huvudsakligen för sin sötande egenskap utan därför allt den meddelar vissa fyllningar i chokladvaror samt andra sötsaker, framförallt karameller, en önskvärd konsistens och smak, som ej erhållas med vanligt socker, för såvitt ej detta underkastats en inverteringsprocess. Det torde emellertid inom vissa gränser vara en fråga om priset, i vilken proportion de båda råvarorna tillåtas ingå i den färdiga produkten. I exempelvis Amerikas förenta stater torde proportionsvis mera glykos användas inom sylt- och marmeladindustrien än i Sverige.

Garveriindustrien använder en mindre kvantitet glykos, uppskattningsvis cirka 100 ton årligen. Även pappersindustrien förbrukar vissa, ehuru rätt obetydliga kvantiteter.

Grundpriset för glykos är efter en nyligen företagen höjning kronor 49.75 för deciton mot tillsvdare 32 kronor för deciton för det mest använda strösockret. Därvid är emellertid att märka, att handelsvaran glykos håller cirka 20 % vatten, vadan det nu gällande handelspriset motsvarar cirka 62 kronor för deciton glykossbstans. Fråga om en höjning av sockerpriset föreligger. Skulle socker skattebeläggas därefter, att dess pris komme att kännbart överstiga glykospriset, torde man kunna vänta ökad användning av glykos inom vissa tillverkningsområden. Det kan ifrågasättas, om detta utbyte skulle få någon mera betydande verkan på omsättningen av industri-

¹ Glykosfabrikernas ungefärliga försäljningskvantitet.

socker och därmed på avkastningen av en skatt å sådant socker, för den händelse sockerpriset, inklusive skatt, ej skulle överstiga exempelvis 60 kronor för deciton. Blir sockerpriset högre, torde emellertid ett annat förhållande inträda. Om en högre sockerbeskattning å socker än 25 öre för kg införes, synes därför lämpligen handelsvaran glykos böra beläggas med ett skattebelopp, som motsvarar vad sockerskatten överstiger 25 öre för kg.

Ett annat ersättningsmedel för socker är *sackarin* jämte närstående konstgjorda sötningsmedel.

Enligt nu gällande bestämmelser må *sackarin* och andra konstgjorda sötningsmedel, som ej torde tillverkas inom landet, införas till riket allenast av apoteksföreståndare eller, på medicinalstyrelsens, vetenskapsakademiens, vederbörande universitetsfakultets eller karolinska institutets eller tekniska högskolans lärarkollegiers tillstyrkan, av vetenskapsman till begagnande för vetenskapliga ändamål, eller ock, efter kommerskollegii prövning, av näringsidkare, som styrker sig hava behov av dylika varor för åstadkommande av sina tillverkningar.

Enligt förordningen angående tillverkning och beskattning av maltdrycker må *sackarin* ej användas för tillverkning av annan maltdryck än svagdricka. I fall, då *sackarin* sålunda använts vid svagdrickstillverkning, skall kärl, vari drycken utlämnas från bryggeriet, vara försett med uppgift här-om. Liknande bestämmelser gälla beträffande söta läskedrycker. Rusdrycker, som äro försatta med *sackarin*, få ej hållas till salu.

Beträffande andra drycker än saft finnas sålunda bestämmelser, som få anses i viss mån motverka en överdriven *sackarin*användning, ehuru ett effektivt kontrollsystem knappast kan sägas existera. Därtill kommer, att även om sötningsgraden är densamma, blir smaken vid användning av *sackarin* såsom tillsats till läskedrycker dock något sämre. Vad andra förbrukningsområden angår torde förefintliga bestämmelser angående import innebära vissa garantier mot att *sackarin* får en alltför utbredd användning, ehuru bestämmelserna kanske icke få anses särdeles effektiva, om incitamentet till övergång till *sackarin* blir starkt. I varje fall torde dock åtminstone till en början knappast föreligga skäl att införa ytterligare restriktiva bestämmelser.

Olika tänkbara system för beskattning av socker, respektive chokladvaror och andra sötsaker m. m.

Såsom av det föregående framgår kan den normala förbrukningen av industrisocker uppskattas till omkring 30,000 ton eller något däröver av den totala sockerförbrukningen av 270,000 å 275,000 ton. Industrisocket uppsålar sålunda till något mera än 10 % av hela förbrukningen.

Skulle en kännbar beskattning av industrisocket införas, samtidigt som hushållssocket lämnades fritt, får antagas, att någon konsumtionsminskning skulle inträda beträffande industrisocket. Gäller det sålunda att årligen beskatta sockerkonsumtionen med ett visst totalbelopp måste belastningen på viktsenheten av industrisocket, om enbart detta beskattas, göras omkring tio gånger så stor som om allt socker beskattades.

En konsumtionsskatt av 50 öre för kilogram å industrisocker ger sålunda ungefär samma belopp som en skatt av fem öre för kilogram å allt konsumerat socker. Sistnämnda belopp betyder per »konsumtionsenhet» (man över 15 år), omkring två kronor per år, om den av socialstyrelsen i det föregående anförda konsumtionssiffran av 36.6 kg för enhet lägges till

grund, eller för »normalhushåll» om 3.3 enheter något över sex kronor för år.

Beträffande sirap blir, som nämnt, proportionen något annorlunda mellan i hushållen använd och annan sirap.

Med hänsyn till att allt socker och all sirap, som ej importeras, tillverkas eller raffinerats av ett monopolbolag, är ett uttagande av skatt å allt socker och all sirap ganska enkelt och skulle draga obetydliga kostnader för kontroll. Även ensamrätten till import av socker är förbehållen monopolbolaget i samband med att åtgärder vidtagits för sockerbetodlingens stödjande. Om därför icke andra skäl tala mot en sådan anordning, skulle ett dylikt skattesystem vara att förorda.

Diskussionsvis kan tänkas, att genom Svenska sockerfabriksaktiebolaget skatt uttoges å enbart industrisocket. Såsom anförts inköpes emellertid redan under nuvarande förhållanden en stor del av industrisocket av de förbrukande företagen från grossisterna. En prisdifferentiering mellan socker för olika ändamål genom skattebeläggning av det för viss konsumtion avsedda kan därför, så länge sockerhandeln är fri, genomföras endast med hjälp av en serie åtaganden utefter hela distributionskedjan fram till förbrukaren. Likväl kan man icke vara säker på sockrets slutliga användningsområde annat än genom införande av en ganska omständlig kontroll. Ett dylikt system synes därför knappast vara att rekommendera.

Vid ett tidigare tillfälle ha diskuterats två utvägar för beskattning av den mer eller mindre lyxbetonade konsumtionen av vissa närmare fastställda slag av sötsaker o. d., nämligen genom påläggande av skatt i ena fallet å de färdiga varorna och i andra fallet å det vid tillverkningen använda sockret. Nedan lämnas en kort redogörelse för de föreslagna systemen.

A. *Skatt å choklad och sötsaker.* Enligt ett utkast till bestämmelser här- om, vid vars utarbetande hänsyn torde hava tagits till i Danmark, Finland och Norge gjorda erfarenheter, skulle skatten utgå med 25 % av beskattningens värde. Härmed skulle i fråga om den inhemska tillverkningen förstås det pris, engrospris, som debiteras återförsäljare, eller 70 % av detaljhandelspriset i de fall, då engrosprissättning ej förekommer, samt i fråga om importen införselvärdet, ökat med tull-, frakt- och assuranskostnader jämte 25 % å det sålunda erhållna beloppet.

För skattekontrollen i vad angår den inhemska tillverkningen skulle bland annat föreskrivas skyldighet att i fråga om rörelse av ifrågavarande slag dels anmäla tillverkningens början, avbrott eller ändringar däri och dess upphörande, dels ock enligt fastställda grunder hålla särskild bokföring, upprätta och tillställa kontrollmyndigheten prislister samt vid försäljning upprätta och sedermera för kontroll bevara fakturor.

Skatten skulle vid import erläggas samtidigt med tullavgiften och vid tillverkning inom landet inlevereras periodvis i efterskott.

Kontrollen skulle utövas genom inspektion av företagen genom en central myndighet, hos vilken skulle finnas anställda 1 förste byråinspektör, 3 byråinspektörer och 4 kontorsbiträden jämte extra befattningshavare, sakkunniga, revisionsbiträden o. s. v.

B. *Skatt å socker, använt inom vissa näringsgrenar.* Enligt ett system, som endast föreligger i skisserad form, skulle vid detta alternativ föreskrivas skyldighet att dels anmäla att rörelse av ifrågavarande slag bedrivs, dels hålla bokföring enligt fastställda grunder, dels ock periodvis avgiva deklara- tion över användningen av skattepliktigt socker.

Skatten skulle periodvis av förbrukaren inlevereras till statsverket.

Kontrollen skulle handhas av en central myndighet, som — delvis med anlåtande av överkontrollörerna vid brännvins- och maltdryckstillverkningen — skulle äga att jämföra lämnade uppgifter med bokföringen.

Vid en jämförelse mellan dessa båda system iakttages följande. Beskattningssystemet torde i fallet B för tillverkarna ställa sig enklare än i fallet A. Även den statliga kontrollen kan tänkas bli något ehuru kanske rätt betydligt enklare i fråga om den fabriksmässigt bedrivna tillverkningen. I fallet B torde emellertid en effektiv kontroll över de många små- och hemtillverkarna bli mera besvärlig än i fallet A.

Beskattningssystemet B inbjuder även till användande av sockersubstitut, exempelvis glykos, som redan normalt har en rätt stor användning inom söt-saksindustrien, och konstgjorda sötningsmedel.

Vid ovannämnda tillfälle förordades ett system med beskattning på grundval av fakturorna å de färdiga varorna framför sockerbeskattning, varvid emellertid bör framhållas, att diskussionen icke rörde sig om beskattning av allt industrisocker utan endast om det för vissa ändamål använda.

Det ur kontrollsynpunkt mest effektiva beskattningssystemet skulle förmodligen — om det kunde genomföras — vara märkes- eller *banderollbeskattning* av de färdiga produkterna, motsvarande den för tobaksvaror nu i Sverige tillämpade. För varor i originalförpackningar med ej allt för litet innehåll vore den också lätt genomförbar. I fråga om stora varugrupper, t. ex. en del konditorivaror, åtskilliga slag av hemtillverkade varor m. fl. bleve emellertid tillämpningen svår och i många fall säkerligen omöjlig.

Om en *fullständig ransonering* av allt socker genomfördes, vore det tekniska genomförandet av en beskattning av industrisocket relativt enkelt. Härutinnan må hänvisas till följande korta redogörelse för det system, som tillämpades under tiden 1917—1919.

Genom förordning den 13 oktober 1916 (nr 412) bestämdes, att socker, avsett till hushållsbrukning, i detaljhandeln ej fick säljas annat än mot kupong till sockerkort. I övrigt fick — där särskilda undantag ej medgavs — försäljning av socker i handeln ske endast mot godkänd rekvisition.

Jämlikt kungörelse den 3 februari 1917 (nr 34) skulle för bevis om godkännande av sådan rekvisition, då rekvisitionen avsåg socker för industriell eller hantverksmässig tillverkning eller för hotell, restaurang, kafé eller dylikt näringsställe, erläggas lösen med 25 öre för varje kilogram socker, som godkännandet avsåg. Nyssnämnda lösenbelopp höjdes jämlikt kungörelse den 9 april 1918 (nr 172) till 50 öre för kilogram socker, vartill motivet bland annat torde hava varit, att på grund av rådande knapphet prisen å konfekt och karameller m. fl. varor stigit högst avsevärt.

För sirapstilldelning utgick icke lösen.

För klargörande av den inverkan nämnda lösen hade på sockerpriset må anföras följande fastställda maximipris, å vilka vissa tillägg kunde göras för bland annat frakt:

		S i r a p		B i t s o c k e r		
		kval. golden				
		i	annan	i	annan	
		detalj	försäljning	detalj	försäljning	
		öre/kg		öre/kg		
Enligt beslut	23/11	1917	54	42	73	64.5
»	»	22/3	61	49	90	81.5
»	»	31/12	92	77	124	113.0

Under perioden i fråga belades sålunda i stort sett allt socker, som ej förbrukades för hushålls- och närliggande ändamål, med en rätt hög avgift.

Detta under åren 1917—1919 praktiserade förfarande synes på det hela taget hava fungerat tillfredsställande ur nu relevant synpunkt. Därvid är emellertid att märka, att ransoneringen av hushållssockret innebar en ganska stark inskränkning av konsumtionen. Om i stället en ransonering genomfördes under tilldelande av relativt rikliga ransoner torde, ur nu förevarande synpunkt, ofördelaktiga verkningar uppstå.

Man synes nämligen böra gå ut ifrån att ransonerna av hushållssocker i de flesta fall uttagas fullt, även om behov av hela kvantiteten ej föreligger. Troligen skulle därför så småningom ej obetydliga kvantiteter hushållssocker komma i marknaden för illegal försäljning. Man bör då räkna med att detta socker uppköpes av särskilt hemtillverkare och mindre nogräknade smärre företag till lägre pris än det industrissockret med pålagd skatt betingar, men dock med vinst för säljaren. Även i fråga om större företag kan detsamma inträffa, churu därvid riskerna för köparen bli va allvarligare, bland annat på den grund att bokföringsskyldighet föreligger för de större företagen.

Även vid beskattning av industrisocker i samband med allmän sockerransonering torde därför någon form av kontroll över de sockerförbrukande företagen bli nödvändig. Då det därvid måste gälla särskilt de många småföretagen, synes det ej kunna undvikas, att kontrollorganisationen även i detta fall blir relativt vidlyftig.

En föreställning om det antal företag, det här rör sig om, kan vinnas med hjälp av resultaten av 1931 års företagsräkning, verkställd av kommerskollegium. Följande sammanställning är grundad på uppgifter ur kommerskollegii redogörelse för nämnda räkning och avser samtliga företag, oberoende av storleken.

Slag av företag	Antal företag
<i>Industri och hantverk, ej i kombination med annan näring.</i>	
Spisbröds- och käxtillverkning	82
Spis- och mjukbrödsbagerier i kombination	51
Mjukbrödsbagerier	814
Hem-, fin- och sockerbagerier	2,134
Tillverkning av choklad, konfekt, sylt o. d.	299
» » maltdrycker samt mineralvatten i komb. ..	267
» » mineralvatten, läskedrycker, vin och saft ..	282
Slakterirörelse och charkuterivarutillverkning	564
Tillverkning av charkuterivaror	299
<i>Industri och hantverk i kombination med annan näring.</i>	
Bageri-, konditori- och serveringsrörelse	2,386
Bagerirörelse samt handel	531
Tillverkning av samt handel med sötvaror	119
Tillverkning av slakteri- och charkuteriprodukter samt livsmedelshandel	1,562
Summa antal företag	9,390.

Det torde vara tivelaktigt, huruvida hemtillverkningen för avsalu av vissa varuslag blivit i någon större utsträckning redovisad, då man väl får utgå från att vederbörande ej avlämnat primäruppgifter, där det ej rört sig om någon huvudsaklig sysselsättning.

Även om icke alla ovan redovisade företag skulle vara förbrukare av industrisocker — ehuru så troligen är fallet med större delen — torde man nog få räkna med att antalet företag, där kontroll av något slag skulle bli erforderlig, för närvarande ligger betydligt närmare 10,000 än 5,000, särskilt i betraktande av att tekniska fabriker och konservfabriker ej äro medtagna i sammanställningen och att undersökningen hänför sig till förhållandena år 1931. Efter denna tidpunkt torde antalet företag inom vissa branscher hava ökat ganska avsevärt.

Huru än en beskattning av blott en viss del av landets förbrukning av socker m. m. genomföres, synes sålunda en kontrollorganisation bli nödvändig. Det är särskilt de många småföretagen, som erbjuda de egentliga kontrollsvårigheterna. Samtidigt torde de likväl representera en ej allt för stor del av den totala konsumtionen. Såväl ur allmän ordningssynpunkt som med hänsyn till att de i fråga om vissa varor direkt konkurrera med de större företagen är det emellertid av en viss vikt, att det tillses, att småföretagen ej undandraga sig sin skatteplikt och därigenom få tillfälle att arbeta med en billigare råvara.

Om skatteplikten utsträcker till att omfatta allt eller närmelsevis allt socker, som icke förbrukas i hushåll och av näringsställen, torde tillfällena till underslev bli avsevärt färre än om beskattningen göres mindre omfattande, så att icke en ständig utan blott en mera sporadiskt tillsatt kontroll kanske kan vara tillräcklig. Fördelarna av att kunna undvika ett stort, hela landet omslutande finmaskigt kontrollnät torde vara uppenbara.

För den händelse en särskild, mera kännbar läskedrycksskatt införes, torde finnas skäl att från särskild avgift fritaga det för läskedryckstillverkning använda sockret. I övrigt synes emellertid knappast föreligga tillräcklig anledning att göra generellt undantag för industrisocker från beskattning. Under denna förutsättning förefaller det möjligt att beskattningssystemet skulle kunna grundas på dels ett förbud för förbrukare av skattepliktigt industrisocker att utan tillstånd inköpa erforderlig sockerkvantitet och dels i samband därmed en kriminalisering av fri försäljning av socker till förbrukare av industrisocker.

Sirap spelar visserligen för hushållen en viss roll för speciella ändamål men inverkar i avsevärt mindre grad än socker på hushållens livsmedelsbudget. Då industrisirap i varje fall knappast bör lämnas fri, om industrisocker beskattas, kunde det förefalla lämpligast att all sirap beskattades. Uttagningen av skatten kunde då förläggas till det enda tillverkande inhemska företaget, Svenska sockerfabriksaktiebolaget, varjämte av den importerade sirapen vid importtillfället kunde uttagas en motsvarande avgift. Härigenom bortföle kontrollproblemet i huvudsak. Emellertid skulle genom ett dylikt beskattningssystem hushållssirapen komma att ställa sig så mycket dyrare än hushållssockret, att en övergång till det sistnämnda i viss utsträckning troligen skulle ske. Det torde böra undvikas att genom beskattningssystemets konstruktion föranleda en dylik, av andra orsaker ej alls betingad omläggning, varför samma bestämmelser om särskild skatt eller avgift torde böra gälla för både socker och sirap. Dock synes skatten för sirap på tidigare angivet skäl böra sättas till blott 80 % av den för socker.

Som en konsekvens av en ökad beskattning av socker får betraktas beskattning av glykos, d. v. s. druvsocker, stärkelsesocker och stärkelsesirap, för den händelse skatteavgiften för sockret skulle, vid nuvarande prislägen för de båda varorna, överstiga 25 à 30 öre för kilogram. Uttagande av accis eller särskild avgift å all inom landet tillverkad glykos ställer sig ur kontroll-

synpunkt relativt enkelt, med hänsyn till att ifrågavarande fabriker äro få till antalet. För importerad vara bör införselavgift eller ökad tull uttagas med samma belopp för viktsenhet som den avgift, som pålægges den inom landet tillverkade varan.

**Befrielse från skatt och andra erforderliga skydds-
åtgärder för den inhemska tillverkningen.**

Det har i det föregående framhållits, att vid läskedryckstillverkning använt socker synes böra fritagas från industrisockerskatt. Större olägenhet av att helt undantaga det för denna tillverkning använda sockret från skatt förefaller ej heller att behöva befaras. I åtskilliga andra fall torde också skattebefrielse vara påkallad. Ur kontrollsynpunkt synes emellertid därvid böra tillämpas ett restitutionssystem, varigenom kontrollen underlättas. Förhållandet är nämligen, såsom redan tidigare framhållits, att inom ett och samma företag socker ofta användes för många olika tillverkningar. Om då blott vissa av dessa medgives frihet från industrisockerskatt, förenklas övervakningen avsevärt, om befrielsen medgives i form av restitution av tidigare erlagd skatt, på grundval av deklaration av kvantiteten tillverkad vara och förbrukat socker.

Restitutionsförfarandet erbjuder givetvis en uppenbar olägenhet så till vida, att tillverkaren måste under tillverkningstiden ligga ute med skattebeloppet och sålunda härför drabbas av vissa kapitalkostnader.

Som i det föregående anförts böra i detta hänseende beaktas tillverkningarna av fruktmos, sylt, saft och möjligen konserver av huvudsakligen svensk frukt och svenska bär, av svenska fruktviner samt slutligen kanske också av marmelad och liknande varuslag, innehållande vissa utländska frukter, såsom pomerans, apelsin, citron och möjligen grapefrukt.

Det torde dessutom vara påkallat att undersöka, i vad mån ett ökat tullskydd kan och bör beredas varor, vid vilkas tillverkning skattebelagda sötningemedel komma till användning. De varor, som härvid närmast komma i fråga, äro dels syltade frukter och bär m. m. samt vin, varom mera i det följande, dels följande i gällande tulltaxa med statistisk varuförteckning upptagna produkter av livsmedelsindustri:

Stat. nr	V a r u s l a g	Nu utgående tull för 100 kg	
		tull kr.	tilläggstull kr.
293	Kulör, även i fast form, icke innehållande sprit.	20: —	—
298	Choklad, även med tillsats av socker eller mjölk, av vanilj eller andra aromatiska ämnen.....	50: —	30: —
299: 1	Konfityrer, ej särskilt nämnda: innehållande choklad	100: —	50: —
	andra		
299: 2	karameller	50: —	—
300	käx	50: —	—
301	pastiljer	50: —	—
302	andra	50: —	—

Importen av nu nämnda varor har de senaste tre åren ställt sig på följande sätt:

	1 9 3 6		1 9 3 7		1 9 3 8	
	kg	kr.	kg	kr.	kg	kr.
nr 293	159,629	86,435	169,345	90,244	153,290	83,359
» 298	52,784	128,985	64,050	152,054	54,941	140,550
» 299: 1	18,988	49,404	25,646	61,290	25,483	64,736
» 299: 2	30,032	45,181	47,870	83,229	75,582	120,122
» 300	7,210	9,148	3,823	6,563	22,472	31,796
» 301	13,908	40,051	8,181	23,423	9,957	28,120
» 302	478,783	768,678	574,456	904,942	606,708	950,786

För ovannämnda varugrupper äro emellertid tullsatserna bundna för rubrikerna nr 299: 2 och 300—302 genom handelsöverenskommelsen den 15 maj 1933 med Storbritannien och Norra Irland. En höjning i fråga om dessa tullpositioner kan sålunda förekomma endast för den händelse nämnda överenskommelse, som gäller med sex månaders uppsägningstid, härutinnan ändras. Det har tillvidare ej ansetts böra räknas med denna eventualitet, vadan sålunda nu endast positionerna nr 293, 298 och 299: 1 tagas i betraktande.

Hithörande varor äro av ganska växlande beskaffenhet i vad angår den omfattning, i vilken sötmedel komma till användning vid deras tillverkning. Det är sålunda svårt att så avväga ett ökat tullskydd, att detta ens närmelsevis i de enskilda fallen motsvarar den ökning i det inhemska industrisockerpriset, som skulle uppkomma genom påläggande av en industrisockerskatt av 50 öre för kilogram. I fråga om nr 298 Choklad och nr 299: 1 Konfityrer, ej särskilt nämnda, innehållande choklad, kunde en fördubbling av nu gällande tilläggstullar tänkas lämplig.

Vad angår nr 293 kulör, som närmast kan jämföras med karamell och som användes för färgning av alkoholhaltiga drycker, ättika, såser m. m., har den framställts inom landet till en kvantitet av 300,000 à 350,000 kg årligen under senaste åren, d. v. s. till ungefär dubbla importkvantiteten. Ett ökat tullskydd av högst 30 öre för kilogram kunde här tänkas ifrågakomma. Importvärdet ligger vid 50 à 55 öre för kilogram.

På grundval av medelimporten under de tre senaste åren kan beräknas att de ovan ifrågasatta tullhöjningarna skulle medföra en ökning av tullintäkterna med sammanlagt högst 90,000 kronor. Statsfinansiellt sett får detta belopp anses sakna betydelse. Vad åter skyddet för den inhemska industrien beträffar kan redan med hänsyn till att, som nämnt, ökat tullskydd tills vidare icke kan ifrågakomma för flera varugrupper med ganska stor importvolym starkt ifrågasättas, huruvida tullbeläggningen bör ökas för de till importvolymen ej särdeles omfattande varugrupper, i fråga om vilka handelsfrihet föreligger. Därtill kommer, att det icke torde saknas möjligheter till rationalisering i fråga om distributionen och återförsäljningen av sötsaker m. m., varigenom den inhemska tillverkningens konkurrenskraft gentemot importvarorna skulle kunna stärkas utan beredande av särskilt statligt stöd.

Går man vidare till varugrupperna syltade bär och frukter märkas följande hithörande rubriker i tulltaxan:

Stat. nr	V a r u s l a g	Nu utgående tull för 100 kg	
		tull kr.	tilläggsstull kr.
309	Köksväxter, ej särskilt nämnda, samt frukter och bär, ätbara, inlagda i sprit, ättika eller olja eller syltade: köksväxter	25: —	—
310: 1	frukter: ananas, syltad, inkommande å kärl, vilka endast äro avsedda att skydda varan under transporten men icke tjäna som emballage vid detaljförsäljningen.....	20: —	—
310: 2	andra slag	40: —	10: — ¹
311	bär	40: —	—
315: 1	Konserver av djurs kött och andra djurdelar eller av frukter, bär, köksväxter, svampar och rötter: ananas och grapefrukt	30: —	—
318	andra slag: frukt	50: —	25: — ^a
321	bär	50: —	25: —

Av nämnda tullpositioner är endast nr 309, som dock ej torde vara av större betydelse i förevarande sammanhang, helt fri från bindning i handelsöverenskommelser.

Tullsatsen å nr 310:1 är helt bunden gentemot Amerikas förenta stater och både denna och tullsatsen å nr 310:2 gentemot Storbritannien, i vad angår de viktiga varuslagen sylter och geléer av frukter samt pomerans-, citron- och apelsinmarmelader. I fråga om nr 311 föreligger bindning gentemot Storbritannien för sylter och geléer av bär.

Tullsatserna å nr 315:1 och nr 318 äro bundna gentemot Förenta staterna och i fråga om nr 318 även gentemot Storbritannien, i vad angår pomerans-, citron- och apelsinmarmelader.

Tullsatsen å nr 321 är bunden gentemot Förenta staterna endast vad beträffar konserverade soppor samt »bönor och fläsk», vadan bindningen är utan betydelse ur förevarande synpunkter.

De tullhöjningar, som utan ändring av gällande handelsavtal kunna vidtagas beträffande nu avhandlade varugrupper till skydd för den inhemska tillverkningen, torde vara ganska betydelselösa och synas därför icke behöva upptagas till närmare diskussion.

Vad slutligen angår frågan om de svenska fruktvinerna torde numera tullsatserna å vissa importerade vinkvaliteter knappast få anses vara bundna genom handelsavtal. Någon större skyddseffekt för den svenska tillverkningen av en höjning av dessa fria tullsatser förefaller emellertid, med hänsyn till den kvalitetsskillnad, som föreligger, knappast vara att vänta. I varje fall skulle effekten knappast stå i proportion till omfattningen av de åtgärder, som behöfve vidtagas.

¹ Utgår icke för sylter och geléer samt pomerans-, apelsin- och citronmarmelader.

² Utgår icke för aprikoser, persikor, päron, blandad frukt, pomerans-, apelsin- och citronmarmelader.

I nu rådande statsfinansiella läge har jag funnit det erforderligt att, vid *Departements-*
chefen. sidan av ny eller skärpt beskattning på andra områden, taga i anspråk även den möjlighet till ökade statsinkomster, som kan beredas genom införande av en sockerskatt. Med hänsyn till sockrets betydelse såsom ett nödvändigt näringsmedel har jag därvid ansett beskattningen böra begränsas till att i princip omfatta allenast den industriella eller därmed likartade sockerförbrukningen, vilken åtminstone i viss utsträckning kan betecknas såsom mera umbärlig och i vissa fall såsom direkt lyxbetonad.

Av den verkställda utredningen framgår, att socker finner användning inom industrien för tillverkning av ett stort antal förnödenheter av inbördes mycket olikartat slag. I många fall ingår socker i den färdiga produkten till så ringa del, att en måttlig beskattning av sockret kan sägas vara utan betydelse. I andra fall åter inverkar sockerpriset högst väsentligt på framställningskostnaden. I den mån det härvid är fråga om produkter, som drabbas av andra speciella skatter eller som äro av verklig betydelse för folkförsörjningen, tala onekligen starka skäl för medgivande av lättnader i fråga om sockerbeskattningen. Vid en beskattning sådan som den nu ifrågasatta framträda emellertid svårigheterna att åvägabringa en tillfredsställande kontroll med särskild styrka, och dessa svårigheter ökas uppenbarligen i samma mån som vissa användningsområden undantagas från beskattningen. Ur denna synpunkt är det därför angeläget att i princip låta beskattningen omfatta allt socker, som inom riket användes för yrkesmässig tillverkning till avsalu av andra varor, och att stadga undantag från denna huvudregel allenast för de fall, då synnerliga skäl därtill föreligga.

Vid en prövning från dessa utgångspunkter av frågan om skattepliktens omfattning har jag till en början ansett skattefrihet böra medgivas för socker, som användes för tillverkning av läskedrycker. Enligt de siffror, som framlagts i utredningen, skulle en sockerskatt av 50 öre för kilogram motsvara minst 12 procent av tillverkningsvärdet för söta läskedrycker. En skatt av denna storlek kan väl icke i och för sig anses oskäligt betungande eller väntas medföra fara för en mera betydande konsumtionsminskning, men förhållandet torde bliva ett annat, om hänsyn tages jämväl till den tidigare föreslagna skatten å läskedrycker. Enligt uppgifter, som under hand lämnats av representanter för läskedrycksindustrien, skulle båda skatterna tillsammans för de söta läskedryckernas vidkommande motsvara omkring 38 procent av produktionsvolymens värde. En belastning av denna storleksordning, vilken kan beräknas utgöra omkring 15 öre för liter, skulle i detta fall sannolikt bliva svår för industrien att bära. Härtill kommer som ett ytterligare skäl, att det med hänsyn till läskedryckstillverkningens speciella beskaffenhet ur kontrollsynpunkt knappast torde möta några större svårigheter att helt undantaga densamma från beskattningen.

Även beträffande socker, som användes för tillverkning av mos eller sylt av svensk frukt eller svenska bär, synes en undantagsbestämmelse motiverad. Här gäller det produkter, vilkas priser starkt påverkas av sockerkostnaden och vilka äro av stor betydelse för den inhemska fruktod-

lingen. En svårighet ligger däri, att moser och sylter ofta framställas jämsides med andra varor i en och samma anläggning och under förhållanden, som göra det svårt för tillverkaren att beräkna erforderliga sockerkvantiteter för den ena eller den andra grenen av fabrikationen. Därtill kommer, att det ofta nog torde vara vanskligt att skilja moser och sylter från andra liknande varuslag, framför allt marmelad och måhända även på visst sätt inkokta bär och frukter. Dessa omständigheter böra dock icke få hindra en lättnad, som eljest framstår såsom önskvärd och välbehörlig. Det lär kunna antagas, att en godtagbar lösning av svårigheterna skall stå att vinna vid den praktiska tillämpningen av bestämmelserna.

Statens livsmedelskommission, som erhållit tillfälle att under hand yttra sig i ärendet, har ifrågasatt, att från beskattningen måtte undantagas jämväl socker, som användes för tillverkning av mesost och messmör eller kondenserad mjölk, ävensom socker avsett till biutfodring. Vad angår mesost och messmör, är väl den genomsnittliga sockerhalten i dessa produkter icke så betydande, att en måttlig sockerskatt skulle medföra någon mera avsevärd fördyring, men då efterfrågan på dessa livsmedel uppgivits vara relativt priskänslig och en skattebefrielse ur statsfinansiell synpunkt är av ringa betydelse, har jag icke något att erinra mot att socker för mesost- och messmörstillverkning undantages från skatteplikt. Även för den sockrade kondenserade mjölken, vilken beräknats innehålla cirka 42 procent socker, synes skattebefrielse böra medgivas. Då beskattningen, såsom förut nämnts, enligt huvudregeln skall omfatta endast det socker, som inom riket användes för yrkesmässig tillverkning av varor till avsalu, torde socker avsett till utfodring av bin utan särskilt stadgande komma att falla utanför det skattepliktiga området.

I likhet med vad som gäller på ett flertal andra områden synes den nu ifrågasatta beskattningen — vilken, såsom strax skall nämnas, bör omfatta jämväl sirap för industriell användning — lämpligen kunna grundas på ett deklarationsförfarande och anordnas efter i huvudsak följande linjer. Den, som ämnar för tillverkning av varor använda socker eller sirap under sådana förhållanden, att industrisockerskatt bör utgå, skall ha att därom göra skriftlig anmälan till kontrollstyrelsen. Så länge rörelsen pågår skall tillverkaren sedan vara skyldig att för varje månad upprätta och senast å femtonde söckendagen efter månadens utgång till kontrollstyrelsen avlämna en på tro och heder avgiven deklARATION angående den myckenhet skattepliktig vara, som under månaden använts i rörelsen. I deklARATIONEN bör avdrag få göras för skattepliktig vara, som använts för framställning av exportgods. För återstoden av den i deklARATIONEN upptagna myckenheten skall tillverkaren ha att samtidigt med deklARATIONENS avlämnande erlägga skatt genom insättning å statsverkets checkräkning i riksbanken för kontrollstyrelsens räkning eller genom inbetalning av beloppet å kontrollstyrelsens postgirokonto. Kontrollstyrelsen bör äga befogenhet att, där så finnes påkallat, ålägga viss tillverkare att ställa säkerhet för skatt till belopp, som styrelsen finner erforderligt. Efterkommes icke anmodan att ställa säkerhet, bör

kontrollstyrelsen kunna meddela tillverkaren förbud tills vidare, till dess säkerhet ställts, att använda vara, för vilken skatt skall utgå. Om tillverkare försummar att avgiva deklaration eller att eljest inbetala skatt, bör skatten på framställning av kontrollstyrelsen få utmätas med det belopp, var-till kontrollstyrelsen efter verkställd undersökning fastställer densamma.

Med hänsyn särskilt till det stora antalet förbrukare av skattepliktig vara kan kontrollsystemet uppenbarligen icke göras fullt effektivt, utan man nödgas räkna med att vissa brister komma att vidlåda detsamma. Den tillsyn över beskattningen, som med skäligena kostnader låter sig genomföra, bör i första hand taga sikte på att deklarationer verkligen avgivas av alla uppgiftspliktiga. För detta ändamål bör den, som idkar försäljning av socker eller sirap, vara pliktig att på anfordran av kontrollstyrelsen eller kontrolltjänsteman lämna uppgift om tillverkares inköp av sådan vara, varjämte det bör åligga polismyndighet att på anfordran tillhandagå med upplysning om personer och företag, vilka kunna antagas bedriva sådan tillverkning, som avses med beskattningen. Vidare böra tillverkarna vara skyldiga att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som kontrollstyrelsen för erhållande av en betryggande kontroll över beskattningen meddelar, ävensom de anvisningar, som kontrolltjänsteman i enlighet med dylika föreskrifter kan komma att lämna. I denna ordning torde exempelvis kunna föreskrivas skyldighet för tillverkare att föra särskilda anteckningar rörande förbrukningen av socker och sirap. Stickprovsundersökningar böra i den omfattning, som är möjlig, verkställas hos de skattepliktiga företagen i syfte att utröna riktigheten av avlämnade deklarationer. Kontrollbesök böra även äga rum hos sockerförsäljare — sockerfabriksaktiebolaget, grossister och detaljhandlare — för att på denna väg söka utröna, huruvida försäljning av socker sker utan att skatt erlägges där så bör ske. I övrigt bör det ankomma på kontrollmyndigheten att söka utnyttja de möjligheter till kontroll, som inom ramen för en icke alltför vidlyftig tillsynsorganisation stå till buds.

Med beaktande av vad vid utredningen framkommit finner jag mig böra föreslå, att skatten för industrisocker bestämmes till 50 öre för kilogram. Då sirap inom vissa industrier kan ersätta socker, bör, såsom redan antytts, även sirap för industriell användning beläggas med skatt. Enligt utredningen betingar sirap av bästa kvalitet samma pris som det inom industrien mest använda strösockret; sirapens sockerhalt är dock endast 80 procent. Med hänsyn härtill bör skatten å industrisirap utgöra 40 öre för kilogram. Med socker och sirap avses här varor, som falla under nummer 283—288 i gällande statistiska varuförteckning.

Den av dessa skattesatser följande prishöjningen för industrisocker och industrisirap gör det nödvändigt att beskatta jämväl glykos, d. v. s. druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap, vilka varor i viss utsträckning kunna användas som ersättningsmedel för socker och sirap. I fråga om inom riket tillverkad vara bör skatten utgå i form av accis, vilken, i enlighet med vad i förutnämnda promemoria ifrågasatts, bör fastställas till 25 öre för kilo-

gram. I övrigt torde beträffande denna accis böra gälla i huvudsak samma bestämmelser om uppbörd och kontroll m. m. som föreslagits i fråga om industrisockerskatten.

Vid införsel till riket av druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap utgår enligt tulltaxan tull med 23 kronor 50 öre för 100 kilogram (ur tulltaxenr 122; statistiskt nr 290). Härtill kommer enligt förordning den 2 mars 1934 (nr 34) en tilläggstull av 9 kronor 50 öre för 100 kilogram. Tilläggstullen gäller enligt förordning den 18 juni 1937 (nr 497) för tiden till och med den 30 september 1940 och har fastställts till sitt nuvarande belopp genom kungörelse den 31 mars 1939 (nr 89). Så länge accis å dessa varor utgår, bör tullbeskattningen av desamma i motsvarande mån ökas. Bemyndigande för Kungl. Maj:t att förordna härom bör utverkas av riksdagen.

För handhavande av tillsynen över industrisockerskatten bör, i likhet med vad som i propositionen nr 81 till urtima riksdagen förordats i fråga om övervakandet av läskedrycksbeskattningen, inom kontrollstyrelsens andra byrå inrättas en särskild avdelning. Personalen å denna bör utgöras av extra tjänstemän. Föreståndaren för avdelningen bör placeras i en lönegrad 24, omfattande löneklasserna 21—23. För att biträda avdelningsföreståndaren med handläggningen av mera kvalificerade göromål samt för verkställande av undersökningar hos företagen erfordras tvenne byråinspektörer i lönegraden Ex 22. Vidare böra anställas tre assistenter i lönegraden Ex 20, vilka böra anlitas för lokala inspektioner vid sidan av övriga göromål. För det omfattande expeditions- och granskningsarbete, som väntas bli va förbundet med behandlingen av det avsevärda antalet deklARATIONER, som månatligen inkomma med åtföljande skattelikvid, ävensom för biträde med övriga kontrollgöromål erfordras viss biträdespersonal, som överslagsvis torde böra bestå av en kontorist i lönegraden Ex 9 och tio kontorsbiträden i lönegraden Ex 4. Därjämte är erforderligt, att å avdelningen anställs en expeditionsvakt i lönegraden Ex 5. Kostnaderna för nu angivna förstärkning av kontrollstyrelsens arbetskrafter belöpa sig, för helt år räknat, till omkring 72,000 kronor, oavsett avlöningsförhöjningar m. m. och rörligt tillägg. För anlitage av sakkunniga och för tillfällig personal beräknas ett belopp av 6,000 kronor för år vara erforderligt. Vid bifall till det av mig framlagda förslaget rörande avdelningens organisation torde riksdagens bemyndigande böra utverkas, att den i kontrollstyrelsens avlöningsstat för innevarande budgetår upptagna anslagsposten till grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal måtte få överskridas med — utöver vad som föreslagits i propositionerna nr 68 och 81 — i avrundat belopp ytterligare ($\frac{6}{12} \times 78,000 =$) 39,000 kronor; jag räknar härvid med att beskattningen skall kunna vinna tillämpning från och med den 1 januari 1940. De ökade kostnaderna för avlöningsförhöjningar m. m. och rörligt tillägg torde under innevarande budgetår kunna bestridas av härför anvisade förslagsvis beräknade anslagposter. För reseersättningar beräknas ett årligt kostnadsbelopp av omkring 25,000 kronor samt för expenser omkring 12,000 kronor. För anskaffande av möb-

ler, skriv- och räknemaskiner m. fl. inventarier erfordras ett engångsbelopp av omkring 12,000 kronor att utgå av expensmedel å kontrollstyrelsens omkostnadsstat för innevarande budgetår. Det torde få ankomma på kontrollstyrelsen att framdeles, då de ökade kostnaderna för reseersättningar och expenser för nu löpande budgetår kunna närmare beräknas, hos Kungl. Maj:t göra framställning om medgivande att överskrida de belopp, som i omkostnadsstaten för styrelsen äro upptagna för nämnda ändamål. Såsom lokalutrymme för avdelningen erfordras 7 å 8 rum, vilka, då lokaler i statens fastigheter icke finnas disponibla, böra förhyras med anlåtande av medel från statens allmänna fastighetsfond.

Vad slutligen angår avkastningen av den nya beskattningen, så har den årliga omsättningen av industrisocker, såsom av det förut anförda framgår, beräknats till minst 30,000 ton. En skatt av 50 öre för kilogram å denna kvantitet motsvarar minst 15 miljoner kronor för år. Med hänsyn till de föreslagna undantagen från beskattningen torde avkastningen för helt år under i övrigt oförändrade förhållanden icke böra uppskattas till högre belopp än 12 miljoner kronor.

Emellertid torde för det avgiftsbelagda sockret böra räknas med en ej alldeles obetydlig konsumtionsminskning. För bedömande av denna föreliggande inga säkra hållpunkter, men den lär knappast komma att understiga men väl överstiga 10 procent. Inkomstbeloppet för ett helt år skulle med denna utgångspunkt få uppskattas till 10 å 11 miljoner kronor.

Sirapsförbrukningen synes normalt ligga vid ungefär 20,000 ton årligen. Huru mycket härav, som finner användning som industrisirap, är obekant. Räknas förslagsvis med ungefär en tredjedel eller 6,000 ton skulle sålunda en avgift av 40 öre för kilogram kunna inbringa högst 2.4 miljoner kronor. Även i detta fall torde emellertid en viss minskning av konsumtionen inträda. Med hänsyn härtill torde knappast böra räknas med större intäkt än 2 miljoner kronor.

Konsumtionen av glykos eller druvsocker m. m. har beräknats till cirka 5,400 ton år 1938. Förbrukningen har hittills årligen stigit, men i förevarande fall synes försiktigtvis en beräkning böra grundas på en årsomsättning av inhemsk och utländsk glykos av högst 5,000 ton och kanske något mindre. Med en accis, respektive tilläggstull av 25 öre för kilogram skulle sålunda beskattningen å glykos kunna antagas inbringa högst 1,250,000 kronor.

Sammanlagt skulle sålunda för ett helt år kunna påräknas en inkomst av upp till 14 miljoner kronor. Den nya beskattningen bör föranleda upptagande å tilläggsstat av en ny inkomsttitel, varom förslag senare torde få framläggas.

I överensstämmelse med vad i det föregående anförts ha inom finansdepartementet upprättats förslag till

- 1) *förordning om industrisockerskatt; samt*
- 2) *förordning om accis å druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap.*

Föredraganden hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att

dels antaga förenämnda förslag;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att för tid, varunder accis å druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap utgår, förordna om höjning av eljest utgående tull eller tilläggstull å nämnda varor med belopp, motsvarande accisen;

dels ock medgiva, att den i avlöningsstaten för kontrollstyrelsen under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptagna delposten till grundavlöningar m. m. må överskridas med — utöver vad som föreslagits i Kungl. Maj:ts propositioner den 14 oktober 1939, nr 68, och den 10 november 1939, nr 81 — ytterligare 39,000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

V. Schwartz.